

Teadus ei olene vaid teadlastest

Külli Kingo – Tartu Ülikooli meditsiiniteaduste valdkonna teadusprodekaan

Tartu Ülikool on olnud Eesti arstide ja meditsiiniteadlaste kasvulava alates ülikooli asutamisest 1632. Ülikool kannab meditsiinierialade kestmise ja arengu eest Eestis põhivastutust. Meditsiinierialade jätkusuutlikkuse üks alustaladest on kõrgetasemeline teadustöö, mille eelduseks on motiveeritud ja pädevad teadlased ning ajakohane teadustaristu.

Ajakirjanduses on palju arutatud teaduse rahastamise ebastabiilsuse ja vähesuse üle, fookuses on olnud just Eesti Teadusagentuuri uurimistoetused. Teadus ei sünni aga ainult teadustöö otseste kulude katmiseks suunatud toetuste abiga. Sama oluline on tänapäevane teadustaristu, mis hõlmab nii vahendeid (aparatuur, seadmed, struktureeritud informatsioon jm) kui ka nendega seotud oskusteavet ja teenuseid, s.t personali. Kui teadusaparatuuri vajadus on üldjuhul lihtsasti mõistetav, ei teadvustata praegu piisavalt tugitegevuste ja -teenuste olulisust konkurentsivõimelise teadustegevuse tagamisel.

2010. aastal alustati Tartu Ülikooli, Eesti Maaülikooli ja TÜ Kliinikumi koostöös üleriigilise teadustaristu – riikliku siirde-mediitsiini ja kliiniliste teadusuuringute keskuse (RSKTK) – väljaarendamisega, mida rahastati Euroopa Liidu struktuurifondidest. RSKTK esimeses finantseerimisperioodis (2011–2015) rajati katseloomakeskus. Nüüdseks on tegemist Baltikumi suurima labori-kompleksiga, kus tegeletakse nii alusteaduste kui ka prekliiniliste uuringute läbiviimisega väikeloomadel. Keskuse eesmärk on pakkuda kaasaegset töökeskkonda juhtivatele meditsiiniteadlastele. Katseloomakeskuses on tegevad tugevad teadusrühmad, kaasatud on suur hulk (välis)doktorante ja magistrante, toimunud on märkimisväärne rahvusvahelistumine.

RSKTK teise rahastamisperioodi (2017–2020) ülesanne oli arendada välja kliiniliste teadusuuringute üksus. Selleks loodi ülikoolis ja kliinikumis kliiniliste uuringute

keskus, et pakkuda kompetentseid tugiteenuseid (projektijuhtimine, andmehaldus, bioloogiliste proovide säilitamine, erinevad nõustamis- ja koolitusteenused) nii akadeemiliste kliiniliste teadusuuringute kui ka ravimitööstuse algatatud kliiniliste uuringute tegemiseks. Kliiniliste uuringute keskuse abiga on paranenud kliiniliste erialade teadlaste konkurentsivõime rahvusvahelises akadeemilises keskkonnas.

TÜ kliinilise meditsiini instituudis on suurenenud viimastel aastatel nii teadus- ja arendustöö lepingute maht kui ka publikatsioonide mõjukus. Kliinikumis on töös 240 kliinilist teadusuuringut, aastal 2020 algatati 151 uut projekti. COVID-19-ga seotud teadusprojektid (Koro-Sero-EST-1/EST-2, jätku-uuring Koro-Geno-EST, Hospicovi jt) on ilmekalt näidanud kiire, efektiivse ning kompetentse taristutoe vajadust ning rolli kaasaegses arstiteaduses. Tuleb rõhutada, et kliiniliste uuringu keskuses on vaid 6 ametikohta, mis on väga tagasihoidlik arv käigus olevaid teadusprojekte arvestades.

Kuhu edasi? Visioonina on räägitud ühest ülikoolihaiglast Eestile (1). Praegu on RSKTK baasil loodud kliiniliste uuringute keskus olnud ülikooli ja kliinikumi ühendavaks teadustaristuks. Tulevikus võiks RSKTKst kujuneda üleriigiline teadustöö taristu, mis muu hulgas pakuks tuge teadusuuringute korraldamisel erinevates haiglates nii Eestisese kui ka rahvusvahelise koostöö raames.

TÜ meditsiiniteaduste valdkonna teadusprodekaanina ja kliinilise meditsiini arstiteadlasena julgen väita, et tugistruktuuride võimekuse kasvatamine saab olema kriitilise tähtsusega kliiniliste erialade jätkusuutlikkuse tagamisel. Küsimus on vaid selles, kes tippjuhtidest ning millised riigistruktuurid panevad öla alla.

KIRJANDUS

1. <https://ojs.utlib.ee/index.php/EA/article/view/14113/9155>

Külli Kingo